

# FRANCIA

Ha március, akkor tavasz. Ha tavasz, akkor költészet. Mondhatni: világszerte. Idén március 3. és 16. között rendezik meg a *Költők tavasza* című rendezvénysorozatot ([www.printempsdespoetes.com](http://www.printempsdespoetes.com)), immár tizedik alkalommal. A megnyitóst a párizsi Mogador Színházban rendezték meg Andrée CHÉDID és Zoé VALDÈS költőnők közreműködésével. Az ünnepi est címe *A Másik dicsérete (Éloge de l'Autre)* volt. Mottójául pedig Jacques Lacarrière író-utazó gondolatát választották: „Műveltnék lenni ma annyit jelent, hogy halálunkkor több világot hordunk magunkban, mint születésünk. Műveltnék lenni ma azt jelenti, hogy átsző, sokszínűen átjár (métisser) minket mások kultúrája. A rendezvény remekül szerkesztett weblapján minden megtalálható, ami költészetre éhes szemnek s száznak ingere. Minden korosztályt, mindenféle igényt kielégítenek a honlap lehetőségei. A rendezvény fő gondolata éppen ez: elérhetővé tenni a költészetet mindenki számára. Sok-sok szimpatikus kezdeményezésük van, amellyel a hétköznapiakba is becsapódhatnak a versek. Utcakereszteket tartanak néhány városban, azaz költőkről neveznek el köztereket. Verssel ellátott busz- és villamosjegyeket adnak el az akció ideje során. A középiskolák sem maradnak ki: fordítóműhelyeket hívnak életre, költészeti klubokat működtetnek, költőket hívnak meg felolvasásra-találkozásra, levelezni lehet bizonyos költőkkel, verses előadásokat szerveznek cirkuszi-énekes elemekkel. Középiskolások és egyetemisták számára hirdették meg ugyancsak tizedszer az internetes versíróversenyt több kategóriában: francia anyanyelvűek, külföldi francia gimnáziumokban tanulók és a franciát idegen nyelvként beszélők számára. A *Boldog Babel* címet viseli az az akció, melynek során idegen nyelven lehet verseket felolvasni. Március 7-re országos „vershadműveltet” hirdettek: otthon, az iskolában, az utcán ajándékozz, cseréld, küldj postán valakinek egy költeményt, csúsztasd be a szomszédhoz az ajtó alatt, nyújtsd át az utastársadnak! A posta három millió verses képeslapot bocsát útjára ezen a napon, a bohócdoktorok verseket énekelnek, szavalnak, vagy éppen sutognak a betegágyak mellett. A Quai du Branly Múzeumban koncerttel egybekötött verses estet tartanak Léopold Sédar SENGHOR emlékére.

„A Kikötői hírekben az a legjobb, hogy csöppet sem szentimentális”  
(Cate Blanchett, a Kikötői hírek c. film szereplője)

„A Kikötői hírek arról szól, hogyan találunk közösségre az egyes emberek”  
(Julianne Moore, a Kikötői hírek c. film női főszereplője)

Ha a szenegáli költő neve felmerül valahol, nyomban eszünkbe jut a frankofónia szervezete és ünnepe. Ha pedig frankofóniát mondunk és ünnepelünk, akkor kis hazánkban is érdemes körbenézni, hiszen a Francia Nagykövetség évről évre rendkívül értékes alkotókat, előadókat hív meg (nem csupán Franciaországból, hanem a frankofóniához tartozó egyéb országokból is) a márciusi ünnepre a zene, a színház és az irodalom területén egyaránt. Tavaly például az Oulipo tagjaival (köztük Jacques ROUBAUD-val) találkozhatott a magyar közönség, idén pedig a költészet egyik legizgalmasabb ágának művelői, a *poésie sonore* képviselői érkeztek magyarországi bemutatkozásra. A fővárosban március 8-án szerepeltek a Merlin Színházban, majd vidéki nagyvárosokba is ellátogattak. Tulajdonképpen a hangos költészet alkotói sosem szerveződtek csoportba, bár mindannyian az izmusokat (futurizmus, dadaizmus, szürrealizmus stb.) követve indultak el pályájukon. Természetesen egyetértenek abban, hogy a költő nem terjesztheti megfelelő hatékonysággal művét papíron, vagyis nyomtatásban, hanem sokkal jobban közvetítheti azt a saját hangja által. A 21. században kézenfekvő immár az is, hogy mindinkább felfedezik és (ki)használják a technika legújabb vívmányait, vagyis a hangfelvételek- és a hangerősítés adta lehetőségeket. Sokarcú tevékenységről van szó, sokféle irány fellelhető a hangos költészet égíse alatt: akusztikus művészet, ultra-lettrizmus, elektronikus költészet, fonetikus költészet, akció-költészet, direkt költészet stb. Mindenképpen olyan művészet, amely a költészet és muzika határterületén mozog; ebből logikusan következik, hogy a hangos költészet képviselői között sok zenészt, zenetudóst találunk. Például a Magyarországon most bemutatkozók közül Anne-James CHATON, aki 35 éves létére már öt regényt, három verseskötetet, két esszékötetet publikált. Száznál több felolvasása volt, több verses estet, fesztivált szervezett maga is. Turnézott a holland *The Ex* free-rock együttesével, amellyel közös lemezt is adtak ki. ([www.aj.chaton.free.fr](http://www.aj.chaton.free.fr)) Louis ROQUIN hang- és képpalkotó, zenész, zenetudós, tanár. Karrierje zenei pályán indult, majd a 80-as években kezdte bevonni alkotói tevékenysége körébe a képzőművészetet; felolvasások, performanszok, kiállítások követték egymást. Vincent BARRAS Genfből érkezik, orvos, történész, fordító, zenész, performer. A 20. század zenéjével és esztétikájával foglalkozó szaklap egyik alapítója, húsz éve házigazdája a genfi fesztivál hangos költészeti estjeinek. Vincent THOLOMÉ Belgiumban él, aki bizarr életrajzára kíváncsi, kattintson ide: [www.maisondelapoesie.be](http://www.maisondelapoesie.be). Magyar részről Ladik Katalin csatlakozik a meghívott frankofón vendégművészekhez a hazai fellépések során.

Ha már annyi szó esett a hang szerepéről: lehet, hogy a leírt szöveg nem ragadta volna meg annyira a figyelmemet, hogy jobban utánanézzek egy fiatal írónőnek, ha nem bukkanok rá az interneten egy klipre, amelyen ő maga olvas fel egy részletet egy regényéből izgalmasan, egyszerűen, mégis magával ragadóan ([www.evene.fr/livres/actualite](http://www.evene.fr/livres/actualite)). Véronique OVALDÉ 35 éves, hat regényt írt eddig, imád olvasni és almás pitét sütni a gyerekeivel, továbbá hajnalban szeret dolgozni, azaz írni, és az ideális olvasó az ő számára az, aki befejezi a könyvet. Utóbbi regénye januárban jelent meg, címe: *Et mon coeur transparent / És az én átlátszó szívem* (L'Olivier). Alapkérdése: tudható-e bizonyossággal, hogy kivel is élünk együtt? Lancelot, a regény főhőse magára marad, miután felesége autóbalesetben meghal. Szinte életképtelenül, tétován próbál valamit kezdeni az életével, és maga is nyomozni kezd, hogyan történhetett a baleset, mit csinált akkor éppen arrafelé Irina. Súlyos és értelmetlen dolgokat leplez le sorra, amelyeket a nő tudatosan elrejtett előle. A szerzőt rendkívül egyéni, női írásmód jellemzi: érzékeny, de precíz megállapítások, telibe találó leírások mehökkentő részletek megjelenítésével. Teljes, kerek regényvilágot konstruál az írónő, és még a regény vége is minden szempontból a helyén van – mondja egy kritikusa, aki szerint pedig az enigmatikus történetek gyenge pontja a végkifejlet.

Enigmatikus történet a következő is, de – megdöbbentő módon - ez nem marad a fikció világán belül. Edouard LEVÉ utolsó regényéről és egyúttal saját élete tragikus befejezéséről van szó. 1965. január 1-jén született, és 2007. október 15-én halt meg. Noha kereskedelmi tanulmányokat folytatott, leginkább a festészet vonzotta, majd a fotográfiánál kötött ki, s ezen a téren komoly hírnévre tett szert például azzal a sorozatával, amelyben híres művészek nevét viselő köznapi figurákat, vagy európai városok nevét viselő amerikai helységeket fotózott. A képzőművészet, a fotográfia művelése közben érkezett el az irodalom területére, s alkotott itt is egyre többet és egyre figyelemre méltóbbat. Utolsó regényének kéziratát október 5-én adta át a kiadónak (Paul Otchakovsky Laurens), aki 8-án, miután elolvasta a művet, lelkesen telefonált a szerzőnek, és 18-ra meg is beszéltek egy találkozót a megjelentetés részleteit egyeztetendő. Edouard Levé azonban 15-én öngyilkos lett. Regényének címe, amely azóta természetesen megjelent: *Suicide / Öngyilkosság*. A könyvbeli főhős éppígy váratlanul-kegyetlenül oltja ki életét. „Nem tagadtad az életet, hanem az ismeretlen megismerésére vágytál, fogadtál, hogy ha valami létezik odaát, az biztosan jobb, mint ami itt van.” A könyv és immár a szerző életének is vége: „A boldogság előttem jár / A szomorúság a nyomomban / A halál vár reám.” ([www.magazine-litteraire.com](http://www.magazine-litteraire.com))

(Klopfer Ágnes)





Úgy tűnik, a sorozatok korát éljük, amikor híradások mindig a folytatásos művekre irányítják a figyelmet, legyen szó akár televízióról, moziról vagy akár könyvről. A mai legnépszerűbb spanyol szerzők közül Carlos RUIZ ZAFÓN még be sem fejezett regénye tartja várakozásban az olvasókat, hiszen az 2001-ben megjelent és az évtized nagy spanyol regényeként számon tartott *La sombra del viento* (A szél árnyéka) című könyvének folytatását írja. Nagyon sejtelmesen nem árulja el a készülő szöveg címét, amely egy nagyobb szabású sorozat, pontosabban tetralógia második darabja lesz. Ami biztos, hogy az ördögi cselekmény az 1929-es barcelonai világkiállítás idején játszódik, fekete humorral és gótikus kalandokkal fűszerezve.

A napokban díjat nyert (Premio Primavera de Novela) Agustín SÁNCHEZ VIDAL kalandregénye, a *Nudo de sangre* (Vércsomó), az óceán túlsópartjára, a XVI–XVIII. századi Peruba kalauzolja az olvasót, és az inkák eltűnt kincseinek keresésére buzdít bennünket. Az inka birodalom máig megoldatlan rejtélyei, a hódítás korának legendás történetei teszik igazán izgalmassá a könyvet. Sánchez Vidal amúgy a filmtörténet professzora a zaragozai egyetemen. Szakterülete Miguel Hernández, valamint az avantgárd 27-es nemzedék, García Lorca, Buñuel és Dalí művészetete. A díj presztízsét feltétlenül emeli a tény, miszerint nemcsak hogy az egyik legnagyobb spanyolországi kiadó, az Espasa-Calpe írta ki, hanem a zsűri elnöke Ana María MATUTE volt, akinek neve a polgárháború utáni irodalom legnagyobbjai között szerepel.

A dél-amerikai kontinensről Jorge Luis BORGES állandó jelenlétét igazolja, hogy nemsokára megnyílik Madridban a Nemzetközi Borges Alapítvány székhelye. A Retiro Könyvtár is felveszi az *Aleph* alkotójának nevét. Borges madridi szegletébe látogatott a minap María Kodama, a szerző özvegye, aki olyan tudományos központot kíván itt létrehozni, amely Borgesén kívül még kortársaival, például Cortázar életművével is foglalkozik. Borgest nálunk leginkább a fantasztikus irodalom legfontosabb latin-amerikai képviselőjeként tartják számon, ami persze nem véletlen, novellái, esszéi, előadásai a legtöbb esetben a műfaj mintadarabjai, vagy a műfaj titkait kutató reflexiók. A fantasztikum tökéletes definícióját adja például a *Homokkönyv* című elbeszélésében. Amikor a szöveg narrátora felfedezi, hogy a bibliaárus egy végtelen könyvet kínál neki, ezt rebegi: „Ez nem lehet igaz.” Az árus suttogva válaszol: „Nem lehet, de mégis igaz.” Nyilvánvalóan hétköznapi helyzet ellenpontjaként értesülünk a lehetetlen jelenlétéről, amely felborítja a hagyományos valóságképzetünket. Ez persze nemcsak a novella hőisében, hanem az olvasóban is nyugtalanságot, kételyt ébreszt. A szokatlan, a hétköznapiól eltérő jelenség nem kizárólag tematikusan ragadható meg, mint a XIX. századi szerzők legtöbbjénél, hanem maga az írásmód következménye. A határok összemosása, elbizonytalanítása, amely természetesen a fantasztikum egyik legfőbb célja, klasszikus esetben az olvasó félelmét is kiváltja, akiben egyre erőteljesebbé válik a gyanú, hogy a határsértés veszélye az ő világát is éppúgy fenyegeti.

# SPANYOL

Borges felesége nyilatkozatában a szintén argentin származású, de szintén nagyon is kozmopolita Julio CORTÁZARt említi még, akinek négykötetes elbeszélés-gyűjteménye nemrég jelent meg magyarul a L'Harmattan kiadónál (*Ritusok*, 2005; *Játékok*, 2005; *Átjárók*, 2005; *Itt és most*, 2006). Sajnos a fordítások nem mindig adják vissza az eredeti művek állandó vibrálását. Cortázar elbeszélői technikájának titka a briliáns szövegkezdetekben rejlik, ahol megteremti a fantasztikum terét, és mozaikszerűen elhelyezi a novella legfontosabb alkotóelemeit. Az első mondatok előrevetítik és a diskurzus szintjén mintegy determinálják a történet kimenetelét, ahol a zárás majdnem mindig bizonytalanságban hagyja az olvasót, hiszen a legtöbb esetben két- vagy akár többértelmű befejezést kapunk. A fantasztikus elemek segítségével pedig a szerző örök érvényű emberi félelmekről, szorongásokról, lelkünk rejtelméről szól.

A sorozatok mellett a másik mindig érdeklődésre számot tartó kísérlet az irodalmi alkotások megfilmesítése. Gabriel GARCÍA MÁRQUEZ *Szerellem a kolera idején* című regényéből készült filmet a hetekben mutatták be a magyar mozikban. Egyik főszereplője az Oscar-díjas Javier BARDEM, a híres filmrendező, Juan Antonio Bardem unokaöccse, a színésznő Pilar Bardem egyik fia. Hogy miért ilyen soká készült el a romantikus történet filmváltozata? A szerző sokáig nem adott engedélyt az angol nyelvű adaptáció forgatásra, de aztán végül kötélnek állt, azzal a feltétellel, hogy nem hollywoodi stílusban készül el. Az észak-amerikai kritikusok fenntartásokkal fogadták a filmet, bár Kolumbiában sikerként könyvelték el. Annál nagyobb várakozással tekint a Párizsban élő perui író, Alfredo BRYCE ECHENIQUE az *Un mundo para Julius* című regényének készülő filmváltozatára. A film egyik főszerepét Pilar BARDEM játssza, Juan Antonio Bardem nővére és Carlos Bardem, Pilar másik fia.

(Menczel Gabriella)

Gábor Imre

# Jézus élete

Ezek nem vallásos képek. Nem a hitről szólnak, hanem annak ábrázolásáról. Születésunktől a halálunkig elkísér a keresztény vallás kultúrája, szokás- és jelrendszere, beleivódik mindennapjainkba, ugyanúgy beleépül, mint a reptéri információ piktogramrendszere. Vannak képek, amelyek már nem ábrázolhatók másképp, mint ahogy megtanultuk őket.

Annak ellenére, hogy a keresztény ábrázolások kódoltak, én megkísérlem a bennem élő művészettörténeti előképeket és a mai vizuális jeleket gátlástalanul felhasználva új kifejezőmódot adni a talán egyik legfontosabb történetnek.

(G. I.)